

Bijlage 1: Samenvatting factsheets, toelichting maatregelpakket en administratieve wijzigingen

In deze bijlagen wordt ingegaan op:

- De huidige toestand van de waterkwaliteit;
- Het definitieve KRW maatregelpakket voor de planperiode 2016-2021 conform de financiële kaders van de perspectiefnota 2016-2019
- Administratieve wijzigingen ten opzichte van 17 september 2014

1.1 KRW algemeen

De Kaderrichtlijn water is er voor de algemene bescherming van de ecologie van alle wateren, voor de bescherming van de grondwaterkwaliteit en -kwantiteit, voor soorten en leefgebieden, voor drinkwaterbronnen en zwemwater van de Europese lidstaten. Voor de periode 2016-2021 moeten de factsheets en het maatregelplan opgesteld in 2009 en geactualiseerd in 2014, uiterlijk op 28 oktober 2015 door de regionale besturen zijn vastgesteld zodat vervolgens vaststelling door de ministerraad op 22 december 2015 kan plaatsvinden. In het kader van landelijke uniformering zijn de factsheets als rapportageformat opgezet onder leiding van het Rijk en uitgevoerd door het Informatiehuis water (IHW). De factsheets beschrijven per waterlichaam de toestand, status en doelen van de waterkwaliteit en de bijbehorende maatregelen. Voor een uitgebreide notitie over de koers, de maatregelen en kosten voor de periode 2016 - 2021, wordt verwezen naar de 'Notitie Kaderrichtlijn Water planperiode 2016 – 2021 behorende bij het bestuursvoorstel 'ontwerp KRW – factsheets en ontwerp KRW maatregelpakket 2016-2021' van 17 september 2014. Hierin staat aangegeven hoe de waterkwaliteitsdoelen voor de KRW-waterlichamen uiteindelijk in 2027 behaald worden in het beheergebied van waterschap Noorderzijlvest. Tevens is betreffende notitie te vinden op: <https://www.noorderzijlvest.nl/regel-infobalie/meer-info-pagina/kaderrichtlijn-water/>.

1.2 Actuele toestand waterkwaliteit

Het volgen (monitoring) van de verbetering van de waterkwaliteit en de rapportage hierover is een verplicht onderdeel van de KRW. Vorig jaar is het bestuur geïnformeerd over de toestand tot 2012. Tabel 1 geeft een overzicht van de toestand van de waterkwaliteit tot 2015. Hieronder wordt de toestand van de waterkwaliteit in woord samengevat. De goede toestand bestaat uit de:

- GET (goede ecologische toestand);
- GCT (goede chemische toestand)

Daarnaast is de toestand van de zwemwaterkwaliteit beschreven en meegenomen in het KRW-proces. Maatregelen ten behoeve van een verbetering van de zwemwaterkwaliteit hebben veelal een directe relatie met de KRW.

Totaalbeeld toestand

De waterkwaliteit in het beheergebied van Waterschap Noorderzijlvest is sinds 2001 flink verbeterd, vooral op fysisch-chemisch gebied. Zo voldoen de meeste KRW-meetpunten aan de doelstellingen voor stikstof. Toch voldoen enkele stoffen niet aan de doelstelling en zet de positieve ontwikkeling van fosfaat zich niet verder voort. Hoewel de huidige toestand nog niet overal voldoende is, hebben de tot nu toe getroffen maatregelen effect. Maatregelen om de waterkwaliteit verder te verbeteren blijven nodig om de doelstellingen in 2027 te kunnen halen.

Tabel 1: Actuele toestand van de waterkwaliteit van de waterlichamen in het beheergebied van waterschap Noorderzijlvest, periode 2011- 2014

	Goede ecologische toestand (GET)												Goede Chemische toestand (GCT)
	biologische parameters				biologie ondersteunende parameters								
	Macrofauna (waterinsecten)	Overige Waterflora (waterplanten)	Vis	Fytoplankton (algen)	Totaal Fosfaat	Totaal Stikstof	Chloride (zoutgehalte)	Temperatuur	Zuurgraad	Zuurstofverzadiging	Doorzicht	Specifieke verontreinigende stoffen	Prioritaire stoffen
Aantal waterlichamen van de 15													
Goed	2	2	4	1	6	12	10	14	4	13	0	5	0
Matig	5	8	6	9	3	2	1	1	7	2	6	n.v.t	n.v.t
Ontoereikend	8	3	2	1	2	1	1	0	3	0	3	n.v.t	n.v.t
Slecht	0	2	3	0	2	0	3	0	1	0	2	10	15
Oordeel per waterlichaam:													
Damsterdiep-Nieuwediep													
Hoendiep-Aduarddiep													
Reitdiep-Kommerzijl													
Boterdiep-Winsumerdiep													
Benedenlopen Eelder- en Peizerdiep													
Bovenlopen Eelder- en Peizerdiep													
Dwarsdiepgebied													
Kanalen-DG hellend-gestuwd													
Lauwersmeer													
Leekstermeer													
Maren-DG Fivelingo													
Maren-DG Reitdiep													
Matslootgebied													
NO Kustpolders													
Paterswoldsemeer													

**NB: In 2014 was de beoordeling van prioritaire stoffen goed, dit jaar slecht beoordeeld. Dit komt omdat begin 2015 de EU heeft besloten strengere eisen van kracht te laten worden. De consequenties is dat heel Nederland plotseling niet voldoet aan de doelstellingen. De situatie ten opzichte van vorig jaar is echter ongewijzigd.*

Legenda:

Beoordelingsklassen KRW	
	Goed
	Matig
	Ontoereikend
	Slecht
	Geen beoordeling (niet gemeten)

Goede ecologische toestand

De ecologie wordt beschreven aan de hand van vier biologische kwaliteitselementen: waterinsecten (macrofauna), algen (fytoplankton), overige waterflora (planten) en vis. Per biologisch kwaliteitselement is een beoordeling uitgevoerd in één van de volgende klassen: goed, matig, ontoereikend of slecht (zie tabel 1). Om aan de GET te voldoen moet voor elke kwaliteitselement de klasse 'goed' gehaald worden. Ondanks de positieve ontwikkeling worden de ecologische doelen in de meeste waterlichamen nog niet gehaald. De biologische parameter waterflora wordt gestuurd door fosfaat. Indien fosfaat op orde is, zullen bij inrichtingsmaatregelen zoals natuurvriendelijke oevers de juiste planten ontwikkelen. Deze waterflora biedt vervolgens de juiste omgeving voor de macrofauna. De macrofauna én de waterflora bieden de randvoorwaarden voor vis.

Fysisch chemische parameters & specifieke verontreinigende stoffen

Het totaal-stikstofgehalte, chloride, temperatuur en zuurstofverzadiging scoren in veel watersystemen goed. Er zijn echter nog diverse waterlichamen waar deze parameters moeten verbeteren om aan de doelstelling te voldoen.

De toestand voor fosfaat, zuurgraad en doorzicht is in veel waterlichamen nog onvoldoende. Fosfaat en doorzicht hangen nauw met elkaar samen; indien de hoeveelheid fosfaat net gelijk aan of boven de doelstelling zit na een lange periode van te hoge gehalten dan zal het doorzicht lang onvoldoende blijven. In die gevallen is er extra inzet nodig om fosfaat te reduceren tot ver onder de doelstelling. Dit wordt het 'hysteresis-effect' of 'omslag punt' genoemd. Zie hiervoor wederom de Notitie Kaderrichtlijn Water planperiode 2016 – 2021 bij het bestuursvoorstel 'ontwerp KRW –factsheets en ontwerp KRW maatregelpakket 2016-2021' dat op 17 september 2014 door het AB is vastgesteld. Tevens te vinden op <https://www.noorderzijlvest.nl/regel-infobalie/meer-info-pagina/kaderrichtlijn-water/>

De specifieke verontreinigende stoffen worden geclassificeerd als 'goed' of 'slecht'. Hiervoor geldt het principe 'one out, all out' met andere woorden: als één stof niet aan de doelstelling voldoet dan wordt het waterlichaam beoordeeld als 'slecht'. Van de waterlichamen in het beheergebied van waterschap Noorderzijlvest voldoet circa 1/3 van de wateren niet aan de doelstellingen. Dit wordt met name veroorzaakt door de stoffen linuron, propoxur, abamectine, koper, zink en ammonium. De KRW beoordelingssystematiek is beperkt wat betreft gewasbeschermingsmiddelen. Volgens de KRW beoordelingssystematiek voldoen alleen de gewasbeschermingsmiddelen linuron, propoxur en abamectine niet aan de doelstellingen. Voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen is de beoordeling uitgebreider waarbij ook de stoffen imidacloprid en 2-methyl-4-chloorfenoxyzijnzuur (MCPA), metolachloor, carbendazim en thiacloprid de doelstellingen niet halen.

Goede chemische toestand

De GCT wordt bepaald door een lijst van 33 giftige stoffen met doelstellingen die door de EU zijn vastgesteld. Deze zogenaamde 'prioritaire stoffen' worden op dezelfde manier geclassificeerd als de specifieke verontreinigende stoffen. In alle waterlichamen voldoet een PAK (polycyclische aromatische koolwaterstof) niet aan de doelstelling. In het Paterswoldsemeer is een aantal verschillende PAK's normoverschrijdend. Dit heeft te maken met een door de EU strenger gemaakte doelstelling voor PAK's die begin 2014 van kracht is geworden. De situatie ten opzichte van 2014 is dus ongewijzigd maar de beoordeling is veranderd, waardoor geen van de waterlichamen meer voldoet aan de eisen.

Zwemwaterkwaliteit

Noorderzijlvest heeft de verantwoordelijkheid over de zwemwaterkwaliteit. De zwemlocaties Oostmahorn, Garnwerd en Kardingerplas werden in 2014 als 'aanvaardbaar' gekwalificeerd en Strandheem 'slecht'. De overige 12 locaties als 'goed' of 'uitstekend'. Op slechts twee locaties (Lauwersmeer en Paterswoldsemeer) is eenmaal een negatief zwemadvies afgegeven vanwege overlast met blauwalg.

1.3 Definitief maatregelpakket 2016 – 2021 binnen kaders PPN 2016-2019

De waterkwaliteitsdoelen die nog niet gehaald zijn, de huidige kennis over de effectiviteit van inrichtingsmaatregelen en de mogelijkheden om samen te werken met onze gebiedspartners hebben geleid tot een doelmatig maatregelpakket waarbij naast inrichting fors ingezet wordt op vermindering van fosfaat.

De verdeling van de kosten voor het uitvoeren van maatregelen voor de komende zes jaar, is conform de financiële kaders PPN 2016-2019. De volgende uitgangspunten zijn hierbij gehanteerd:

- De waterkwaliteitsdoelen blijven gehandhaafd
- Het restant van de opgaven uit 2009-2015 wordt doorgeschoven naar de jaren 2020 en 2021.

Het betreft de volgende opgaven:

- 12 km natuurvriendelijke oevers
- Aanpassingen aan de Meerweg bij het Paterswoldsemeer
- Diverse vispassages.

Tabel 2 bevat het voorgestelde KRW maatregelenpakket voor de planperiode 2016 - 2021 van waterschap Noorderzijlvest. Voor het ontwerp-maatregelpakket waren de saldokosten op maximaal ruim € 15,7 miljoen geraamd voor de uitvoering. Daarbij komt € 2,8 miljoen aan gefaseerde maatregelen uit de eerste planperiode van 2009-2015. Deze kosten dienen te worden gemaakt in de uitvoeringsperiode voor de KRW maatregelen die loopt van 2016 tot en met 2021.

Tabel 2. Geraamde budgetten maatregelenpakket planperiode 2016 – 2021 in euro's conform financiële kaders PPN 2016-2019 ten laste van waterschap Noorderzijlvest.

Type maatregel	Saldokosten (*1000 €) Noorderzijlvest 2016-2021
Vermindering landbouwemissies	0,6
Inrichtingsmaatregelen	3,7
Aanleg vispassages	1,7
Kwaliteitsverbetering Paterswoldsemeer	1,8
Vermindering puntemissies (2 rwzi's)	3,2
Herinrichting Dwarsdiep	7,5
Totale investeringskosten	18,5

Voor zover relevant is er rekening gehouden met de bijdragen van derden.

Toelichting op de maatregelen

- Maatregelen ter vermindering van landbouwemissies staan gepland om voor 2020 uitgevoerd te worden omdat de mogelijke POP-3 subsidiegelden na 2020 niet meer beschikbaar zijn. Met de huidige kennis komen in ieder geval de maatregelen die vanuit de landbouw sector geïnitieerd worden onder het Deltaplan agrarisch waterbeheer (DAW) in aanmerking voor subsidie. De overige criteria voor subsidie zijn op dit moment nog onbekend.
- De meeste natuurvriendelijke oevers zullen in 2020 en 2021 worden gerealiseerd maar ook de jaren daarvoor zal al een deel worden gerealiseerd. Volgens de plannen uit de realisatiestrategie van de provincie Drenthe zullen in 2018 herinrichting van beken en de projecten Zaagblad en Stenhorsten worden uitgevoerd. De financiële bijdragen van Noorderzijlvest zullen pas vanaf 2020 beschikbaar zijn.
- De aanleg van vispassages betreft alleen maatregelen die in de *huidige* planperiode (die loopt tot eind 2015) niet uitgevoerd konden worden en gefaseerd zijn naar de komende planperiode.
- De kwaliteitsverbeteringen van het Paterswoldemeer behelzen zowel baggeren, inrichting als het realiseren van emissieverminderende maatregelen. Waarbij de inrichting van een natuurvriendelijke oever nabij Hotel Hamshire voor 2016 is ingecalculerd.
- De bedragen voor de vermindering van puntemissies bestaan uit het verminderen van het effect van effluent van een tweetal rwzi's. Deze € 3,2 miljoen is afhankelijk van de optimalisatie plannen van het proces afvalwaterketen.
- De financiële bijdragen van Noorderzijlvest voor de herinrichting van het Dwarsdiep komen tevens in de jaren 2020 en 2021 beschikbaar. Waarbij vanaf 2017 telkens jaarlijks € 100.000,- opgenomen is aan voorbereidingskredieten.

Naast bovengenoemde maatregelen zijn er kennismaatregelen (ter hoogte van een bedrag van € 95.000) die betrekking hebben op de blauwalgen- en metalenproblematiek in ons gebied. Ook zal er bijgedragen (ter hoogte van een bedrag van € 100.000,-) worden aan de beekdalvisie van de provincie Drenthe. Beiden zullen bekostigd worden uit de exploitatiemiddelen.

1.4 Administratieve wijzigingen ten opzichte van 17 september 2014

Begin 2015 zijn administratieve wijzigingen doorgevoerd. Deze zijn afgestemd met en goed gekeurd door de provincies Drenthe en Groningen.

Het gaat om de typering per waterlichaam. Deze was in 2006 vastgesteld op basis van de destijds beschikbare referentiekaders voor natuurlijke wateren. De wateren in het beheergebied van waterschap Noorderzijlvest zijn niet natuurlijk. Daarom is destijds gekozen om het best gelijkende natuurlijke watertype toe te kennen (type M14). Inmiddels zijn ook voor niet-natuurlijke wateren bijbehorende maatlatten ontwikkeld. Deze typen passen beter bij de geomorfologische eigenschappen van het waterlichaam dan het type dat in het verleden is toegekend. Omdat waterschap Noorderzijlvest een realistisch beeld wil geven van zowel het karakter als de waterkwaliteit is besloten de toegekende typering aan te passen in de typen M3 en M7b die behoren bij kunstmatige wateren.